

Roel Houwink

EINDE

Zijn ledikant staat aan het venster. In het koele licht bewegen vaag zijn blauw-omwalde oogen. Hij blikt naar de lage boomlooze verten, waar, onder walm en schuwflikkerende lampen, de stad verzonken is. Nerveus verpluizen zijn nietige vingers het gordijnkoord, maar zonder scherm blijft zijn eenzame kamer tegen den alom aanstormenden nacht. Op de blanke plek van het laken, door het haastig duister ongemoeid, vereenigen zich zijn bloedlooze handen. Nog een tijd luistert hij naar het dorre klepperen der luiken in den donkeren wind. . . .

Onder de sombere veranda hebben zij zijn bed gereden: klimop-slingers hangen dicht af langs de verweerde balustraden, Japansche matten bedekken met verschoten kleuren het afgebladderd schilderwerk. In de ronde perken zijn de laatste herfst-bloemen neergewaaid en door het vochte loof begraven. De oude pleegzuster, bij wie hij ter verzorging opgenomen is, heeft zwijgend een moedige spreuk boven de deur gespijkerd. Maar tusschen bonte vogels en guirlanden gaan de woorden schuil. Even rust haar gerimpelde hand op zijn schouder en hij glimlacht om haar beschroomden blos, wanneer zij hem aanziet. Eigen stervens-angst doorhuilt de vreedzame oogen, nu zij zelve binnen de laatste kringen van het leven getreden is. . . zelve, na de velen, die zij uitgeleide deed. En nu een ander, meer dan zij wellicht met het sterven vertrouwd, in haar stomme zorgen de uiterste vrees heeft herkend. Zij zet zich naast hem, de smalle lippen wrang tesaâm genepen, en voelt zijn medelijden dwalen om haar neergeslagen blik. Op zijn klammen, zwakken pols druppen haar bitterste tranen. Dan bergt zij met een norschen ruk het horloge onder de strak-gestreken schort en gaat gehaast heen. Tusschen de verkreukte kussens blijft hij dommelig achter. Een ijle zon vlucht in dunne strepen over den tegelvloer, waarop verschrompeld blad machteloos als een vertrapte vlinder te sidderen ligt. Zijn hoofd, zwaar van ellende, zakt scheef tegen het planken beschoot; de tengere schaduw van zijn profiel vervaagt: vergeefs betasten zijn handen het hout.

Zij heeft de melk neergezet op een stoel naast zijn bed en is zelf den tuin in geloopen, leed kropt haar keel. Zij schramt zich aan wilde doornen, het bloed is lauw en zoet in haar verwrongen mond. Een kleine geknakte chrysaant bezwijkt onder haar voeten, spinrag kleeft aan haar grauwe sla-

pen, ingevallen en blauw-dooraârd. En ook zij, staand voor de naakte afsluithaag, vermoedt aan den valen einder den jagende hartklop der stad; zij, die uit het leven koos de smartelijkste plicht, de schrilste afzichtigheden. . . den monotonen aanblik der gekalkte gangen, nimmer zonder de wisseling van ether en lysol. Haar denken hecht zich aan de doffe stratenwarreling, waardoor zij werd gevoerd, bleek naast de nog ledige brancard, achter den wreedbrullenden claxon.

Hij roept, maar zijn stem versmoort en bereikt haar herinneringen niet; hij belt: zijn nood snerpt in haar oor. Eén seconde houdt haar verlamd, stokkend den adem; lucht en aarde mengen zich zwart.

Achteroverliggend vindt zij hem: op het losgerukt verfrommeld laken zijn kwistig bloed. Zij strijkt de kille haren van zijn voorhoofd terug, neemt zijn hand. Uit den donkeren kelder haalt zij ijs en zet het kamerschut wijd om het wit-gelakt ledikant. Even opent hij de loome oogen. Dan verlegt hij zich en strekt de jonge beenen behagelijk.

De morgenzon kruipt over het vergeeld behang. Geduldig volgt hij de fletse bloempatronen in hun stijve windingen tot waar zij achter geborduurde texten en antieke kopergravures verdwijnen. Beneden hoort hij de knippen van de voordeur schuiven en de blinden vastzetten; een onrust, waarmee hij bij den eersten schemer koortsig was ontwaakt, die hem den ganschen langen nacht in een benauwde droomslaap hield bevangen, wijkt bij het eindelijk weer vernemen van den vertrouwden klank der daggeluiden.

De zuster komt schuifelend over het portaal en trekt de stores op: aan den vries-helderen hemel zeilen de laatste wolkschimmen heen, rookpluimen schuiven traag langs den verren spoordijk naar de onzichtbare stad. Te wandelen door de breede parklanen in licht-welvende ruimte, zonder verlatenheid: 's avonds met vrienden te zitten aan een praattafeltje achter de statig-geplooid gordijnen! Zij hebben hem alleen gelaten. Tusschen zijn boeken liggen hun slordige brieven verspreid. Hij herdenkt het leven, waaruit hij onverhoeds geroofd werd, met een teedere gelatenheid, doch aarzelt zijn herinneringen te herlezen: nog te gretig ademen zijn gebroken longen de snijdende lucht om zich te kerkeren in het verleden. Genezing bidden zijn droge lippen, hij wringt zijn lichaam voor het bewasemd venster, kil is het glas aan zijn fladderende vingers. Een schorre hoest stoot hem terug op de matras. Vuisten klemmen zijn gezwollen strot, hij kan zich niet verzetten.

Zij zit bij hem. Hun brandende oogen ontwijken elkaar en zien beweeloos uit naar de blinkende kusten van hun verlangen. Tusschen hen is de korte kristallen dag tot een zoo volkomen gemeenzaamheid gegroeid,

dat zij elkanders blikken niet behoeven om in hun diepste denken één te zijn. Het is of de late rijpe drift hunner verbeelding de stad oproept aan den wijd-stralenden hemel in een vizioen, waarvan al wat hun lief zou zijn bespotting werd:

Zwervend door leege straten, over leege pleinen, langs huizen, die zonder deur en venster zijn . . . in het nachtelijk park de paden leeg, maar om het effen vijvervlak te samen hokkend op het vernield gazon den doffen sluimer der verzadigde gelieven . . . het klein zorgvuldig pavillioen met zijn gekleurde ruitjes onder de trouwe schaduwing van twee verweerde beuken: een kroeg, waarin de lampen rood-gesluierd zijn over den dronken dans der dierlijke gestalten . . . buiten, op het dorstig grind, bloeden hun namelooze wonden . . .

In de kamerhoeken heeft zich de schemer reeds gezet, als zij hun hui-verende handen in elkander leggen en bij de stervensglimpen van het verwaarloosd vuur hun lot ontwaren: voortaan te leven naar den laatsten hartklop binnen de oude wanden dezer woning, binnen de doodelijke grenzen van hun samenzijn. Nog houdt een trage weemoed om wat zoo onherroepelijk en tegen eigen zwak verwachten in verloren ging hun vingers blind verstrengeld, doch aan hun blik is uit den eendren afgrond van hun ziel de hoogste toorts, brandende tot haar vernietiging, ontvlamd. Zij maakt zich los; bij het toedekken van zijn blootgewoeld lijf beroert haar kille arm zijn gloeiend voorhoofd, zijn koorts-heete mond. Uren laat zij hem in het wemelend donker.

Op de keukentafel rust haar vervallen, behuild gezicht.

Het schijnsel van de petroleumlamp is warm en weldadig om hun zwijgen. Tegen de verborgen ramen spettert regen. Zij bladert in zijn boeken: hier en daar ligt een beschilderd lint, een nauwelijks verdroogde bloem. Bezorgd ziet hij toe hoe zij met pijnlijke nieuwsgierigheid de brieven die zonder hulsel zijn, betast en machinaal ontvouwt.

Lees . . . fluistert hij, bijna overstemd door het kreukelend papier in de weeke kamerstille. Haar lippen prevelen. Van zijn bed volgt hij het dunne rondschrift tusschen de afgewerkte handen, maar haar heesch geluid bereikt hem niet. Onder zijn aandacht voelt hij haar onrust toenemen, hij draait zich naar den muur en sluit de oogen. Het ritselen der ontplooi-de vellen is achter hem als het laf verraad van zijn eenigst geheim. Moeilijk bedwingt hij zijn opkomenden toorn.

Dan hoort hij plotseling haar meedogenlooze vingers met harde rukken een blad verscheuren. Wanneer hij zich driftig omwerpt, ziet hij nog de verfrommelde snippers in haar schortzak verdwijnen. Stom van woede staart hij haar aan, zij krimpt onder zijn blik. Dan schatert zij luid op, hem schrill aankijkend van onder haar verwarde haren, de rimpels om haar

mond trekken krampachtig saam. Hij kan zijn bonzende armen niet meer beheerschen.

Naar haar fel geslagen kaak stijgt het bloed. Zij klemt zich, knielend neergezonken, aan zijn ledikant en vraagt met afgewend gelaat vergeving; begeerig omgrijpt zij zijn willoozen pols, hem drukkend aan haar vochtige lippen. Zijn vrije hand woelt door haar grauwendende lokken, verdwaald.

Ze slaapt in het aangrenzende vertrek. Op een nacht ontwaakt hij van haar gelle zenuwsnikken; reeds raken zijn wankele voeten het gladde zeil, als hij haar deur hoort opengaan. Vóór hij beseft wat er gebeurd is, staat zij tegenover hem aan het andere einde van de flauw verlichte kamer, tener in de strakke witte kleeren. Tastend of zij blinden waren, naderen zij elkander. Tusschen hen de lage speeltafel, waarop een waspitje dobberend brandt. Schaduwen slaan over hun angstige lijven, vage schaduwen van hun sidderend bewegen; ontastbare boeien, die hun omarming beletten. Binnen het louter gebied van de kleine vlam worden hun oogen getrokken, doch hun snelle adem verschroeit in den deinenden vuurkring. Zij wijken terug naar het duister om roekeloozer te keeren en in het duizel-diepen donker van het uitgewaaid licht ontzet elkanders wreedste smart te vinden, zonder tranen schreiende, hoofd aan schouder in den omvermurwbaren nacht. Tegen haar weeke borst kloppen zijn holle slapen, troost zoekend en brengend, terwijl ellende over hen neerstort zonder erbarmen. Want ook dit blijft hen niet ongeschonden: hun uitgeputte krachten – zoo zijgt een winde-rank verdord met de omknelde bloem – kunnen de zwaarte van hun saamgehecht bestaan niet langer dragen. Eindeloos hun val door zwarte wentelende ruimten naar den marmer-kouden vloer.

Van den grond heeft zij, tusschen de scherven van het lampballonnetje, de lucifers geraapt. Een vluchtig licht scheert over hun belachelijke houdingen. Walgend kruipen zij op en gaan huns weegs in de teruggesprongen duisternis, tastend of zij blinden waren. . . .

Tot den ochtend duurt zijn korte onderdrukte kuch. Haar draagt een zachte droom meelijdend naar de late winterschemering.

Onder de knoppende struiken begint het speenkruid te bloeien. Zij wandelen arm in arm langs de spichtige villa-hekken, waarachter het gras is vergeeld. Hun langzame stappen zijn week op den dooienden grond als hun harten. Het is de eerste dag dat zij te samen buiten zijn.

Nog bedwingt een gehavend ijsvlies het ontwakende water, stengels rekken zich naar het scheurend oppervlak. Zij ademen de versche voorjaarslucht met koele, kind-open monden.

Heb je die brief nog? vraagt hij zacht en maakt zijn stem klein, dat maar

zijn moeilijke woorden haar niet verontrusten zullen, doch zij heeft voor zijn sluiken blik geen antwoord en over hen valt donker het zwijgen den ganschen blijden weg. Als zij weder binnen de sombere beslotenheid der kamer gekomen zijn, herhaalt hij dringender zijn vraag, moedig zich recht houdend onder haar stekende oogen, maar ook nu is haar antwoord niet meer dan een smartelijk afwerend gebaar, dat hem hulpeloos beschaamd doet staan in haar starre aanwezigheid. Verlaten blijft hij aan het koude venster en luistert naar haar wilden zoolslag op de onbektelede trap. Dan volgt hij haar, hijgend. Wrikt tevergeefs aan de gesloten deur, waarachter hij haar rauwe snikken hoort. Aan de gevlamde wanden van het portaal ketst zijn bezorgde roep.

Hij eet het kruimel brood alleen; tegenover den spiegel, die zijn eenzaamheid getrouw weerkaatst, tegenover den zwarten schoorsteenmantel, waarop de nieuw vergulde kandelaars hun gave kaarsen dragen, naast de pendule, nietig en broos onder den ruimen stolp. In zijn vergeeten handen kronkelt – oppermachtig – het servet. Met de dingen vergroeid, hun eeuwig leven leidend, zit hij aan de hooge tafel; trillend-omneveld ziet hij hun omtrekken, hun magnetische bewegingen, tot een grijs waas, luw van tranen, hun geheim verbergt. Oogwrijvend staat hij op en loopt de deur uit, pal in den bollen lentewind, die zijn broeiende haren glad strijkt. Zijn knieën knikken, zijn adem knelt, maar sterker jaagt zijn verlangen hem voort op den rechten boomloozen weg. Bij den laatsten spoor-overgang moet hij keeren, uitgeput. Kort rust hij in de wrakke veranda van een buitencafé, drinkt cognac. Zijn schokkende greep stoot na een paar teugen het glas aan den ijzeren tafeland stuk. Zonder verzet laat hij zich door een grof dreigement buiten het hek zetten en strompelt huiswaarts, bang als een weggelopen kind.

Haar gestalte, vredig over een kleurig borduurwerk gebogen, verheft zich schuw, zoodra hij binnen treedt... waggel en bezweet, met troebele oogen. Achteloos wil zij hem voorbij gaan, maar deinst ondanks zichzelf bij den aanblik van zijn vaal-bleek, overspannen gelaat. Masker-strak beloeren zij elkander vanonder hun saam-geknepen wenkbrouwen. Niets verraadt hen dan een doodsangst, die bloed en denken langzaam verlamt. Zij houden de verslachte armen laag, als werden zij door gewichten uit den schouderkom getrokken. Hun spieren dreigen te scheuren...

Geen geluid, geen gebaar verlost hen. Maar snel klimt door de roerlooze stilte hun nood en wijkt naar den altijd-barmhartigen hemel: een glimlach, die zij van elkander kennen, donker, doch zonder ellende – spiegelt voorspellend in hun oogen het zachte einde. Zij naderen verward, grijpen de haastig toegestoken handen.

Bij het naar bed gaan vindt hij den brief op de waschtabel: zij heeft er

anemonen naast gezet in een slanken, driekanten odeur-flacon.

Hij wijfelt norsch voor haar dwaze hulde, vat al de geloken knoppen in bittere wraakzucht, dan snippert hij het amber-blond papier neuriënd boven den ledigen korf.

Onder de dubbel-gevouwen plaid ligt hij en tuurt in den prillen, omsluijden tuin. Aan het voeteneind van zijn ruststoel stijgt crocus paars en wit uit matte windselen, over hem glijden zilveren wolken . . . mild als dauw. Hij heeft, vermoeid, de tijdschriften naast zich neergelegd en zich afgewend naar den stijven, ontkleurden achtergevel. Voor de bovenramen ontwaart hij haar nijver-bezige figuur, lakens rekkend met het simpel dagmeisje. Even raken hun blikken elkaar, maar hij slaat de oogen neer, wreveld om haar dwalenden lach. Wanneer hij weer op ziet, is zij alleen: met den rug naar het venster gekeerd, staat zij aan den uitersten rand van het kamerdonker, haar vingers talmen bij het fletse blauw der half-ontknoopte dienstjapon. Vloekend verbergt hij zijn hoofd in de kussens, zijn tanden bijten het welig satijn. Doch zijn jeugd kan zich niet bedwingen. . . . Statige sitsgordijnen wijzen hem, vernield van schaamte, terecht.

Als hij haar, na een wrangen strijd van zelf-verwijt en martelend zoeken naar rechtvaardiging, naderen hoort, veinst hij te slapen. Door zijn oogharen schemert haar verbeterden ontgoocheling, nu zij hem sluimerend vindt.

Des avonds knarst in beider deur het slot.

Zorgeloos wordt zij, verwaarloost kleeren en maal. Als hij van een verre wandeling – in een roes van geluk neemt de lente zijn laatste kracht – onverwacht met bemodderde schoenen de keuken betreedt, merkt hij hoe zij tusschen poetsgoed en todden een fleschje moffelt. Zonder spreken rijgt hij de veters los, gaat op kousevoeten naar zijn kamer, waar het bed ligt afgehaald voor de gesloten ramen. Zelf tilt hij de breede dekens en legt zich suizelig op de matras.

Zij komt: besmeurd zijn haar handen, brandend haar keel. Lallend streelt zij zijn koorts-rood voorhoofd, kust zijn bedonsde lippen. Onder haar dorre adem stuipt zijn uitgeteerde lijf.

Over haar breekt zijn bloed . . . stervend . . . ontferming.